

Зброю для вояків УПА виготовляв майстер з Дерманя Другого

На території південної військової округи УПА під командуванням «Енея» з серпня 1943 року почали діяти майстерні для ремонту зброї.

Історик Ігор Марчук у фейсбуку поділився розвідкою про те, як у другій половині 40-их на території тодішнього Здолбунівського району функціонували майстерні по ремонту зброї для вояків УПА. Зазначає, що найвідомішою була майстерня К. Парфенюка-«Комара», яка знаходилась у лісі поблизу села Дермань Другий.

Учасник УПА М. Андрощук-«Вороний» у своїх спогадах, написаних у підпіллі взимку 1947-48 рр. згадував про цього майстра наступне:

– У Дермані жив дуже здібний слюсар-механік, який від початку брав активну участь в повстанчому русі під псевдо «Комар». Його знали всі, що були чи переходили через Дермань... Один з найкращих зброярів В.О. УПА-Південь... Саме він сконструював повстанську гранату так-звану «комарівку» зі стрільна від міномета 65 мм. У перших днях травня «Комар» закін-

давко-«Сергій», який зізнався, що з жовтня 1943 року працював у радіомайстерні, яку очолював інженер-електрик «Тріска». Крім нього там були інші співробітники – «Сашко», «Старий», «Хрущ», «Вовк», «Тополя», а всю роботу з ремонту зброї та радіообладнання очолював місцевий житель «Комар».

Використовуючи «Сергія», як провідника, смершівці вночі 21 лютого провели арешти співробітників майстерень, які легально проживали у місцевих жителів. Їм вдалося захопити: «Комара», який відмовився себе назвати; Олексія Мацюка-«Сокола»; Олексія Бушнєва-«Козака», зброяря; Євгенія Гнатюка-«Вільного», вояка

УПА; Олексія Абрамова-«Льоньку», зброяря; Анокія Фридриха-«Хруща», слюсаря зброярні та інших. Всього 11 чоловік. Одразу ж було виявлено зброярню, радіомайстерню та три склади з різним майном.

Загалом з сховищ та майстерень

1925 року народження, уродженець села Дермань, другий, заступник «Комара». Він заявив співробітникам контррозвідки, що знає, де розташовано склад з озброєнням УПА. Оперативна група з 35 червоноарамійцями виявила цей склад за допомогою Мацюка у підземному сховищі в лісі у районі села Дермань Другий.

Протокол допиту К. Парфенюка-«Комара» від 24 лютого містить його короткі біографічні дані: до 1936 року жив у селі Плоске, Острозького району. У 1936 році одружився на дерманці Олександрі Фридрих і пішов у приїми. Працював у господарстві тестя, а потім займався слюсарною справою. Самотужки вивчив спеціальність годинникаря і цим ремеслом займався у себе вдома. Певний час працював слюсарем при Дерманському педучилищі. Далі знову лагодив вдома годинники та інші механізми, якими користувались селяни. У серпні 1943 року мобілізований в УПА, де спочатку працював зброярем при групі УПА «Енея», а з листопада 1943 року очолив майстерню по ремонту зброї, де під своїм керівництвом мав 4-ох слюсарів і окрему охорону з повстанців.

Майстерня проіснувала до 22 лютого 1944 року, коли була викрита співробітниками «Смершу». 31 березня було затверджено вирок, згідно якого «Комара» засудили до розстрілу з конфіскацією майна.

ку» зі стрільна від міномета 65 мм. У перших днях травня «Комар» закінчив направляти кулемета «Шкаса», якого відкрив в розбитому літаку. Доробив до нього ніжкі і старанно перечистив. Кулемет на ленту і стріляє шалено скоро.

Донесення управління контррозвідки «Смерш» від 16 березня 1944 року повідомляє, що 20 лютого у селі Залісся Шумського району, Тернопільської області був схоплений працівник радіомайстерні Сергій Боро-

стади з різним майном.

Загалом, з сховищ та майстерень вилучено: 4 ручних кулемети, 2 міномети, 17 гвинтівок, 1 радіостанція, 8 радіоприймачів, 9 телефонних апаратів, артилерійського пороху 500 кг, токарський верстат, 6 ящиків слюсарних інструментів, 2 ящики запасних частин до кулеметів та мінометів, 2 друкарські машинки. Місце збереження частини з вище переліченого майна виказав затриманий 21 лютого Олексій Матвійович Мацюк-«Сокіл»,

